

ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

УДК 32.001:165:130.2

“МІФОЛОГІЧНЕ ЗНАННЯ”: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ЩОДО УСВІДОМЛЕННЯ ЙОГО ПРЕДМЕТНОСТІ

Валерій Денисенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна,
Email: denyvale@gmail.com*

Досліджено основні проблеми суті та означень міфологічної системи мислення-практики. Здійснено спробу осмислити визначення “міфологічного знання” через аспект усвідомлення його предметності, якщо така можлива в розуміннєвому акті, а отже, переведена на рівень людського знання.

Ключові слова: міф, міфологічна свідомість, “міфологічне знання”, пізнання дійсності, логічні форми первісного пізнання.

Міф – це не лише синтетична форма погляду на світ, а й спосіб переживання світу. Таке переживання стає внутрішнім досвідом і, отже, специфічним знанням про світ. Відтак міф – це своєрідне мислення та своєрідна психіка, “знання”, що функціонує специфічно, форми і засоби отримання якого можна розглядати як логіку міфу. В цьому смислі міф, як концептуальне ядро духовного життя первісної формації, має власне ядро, свій внутрішній досвід – логічну форму або інтелектуальні операції, тобто форми, у яких індивідові подано світ і в яких він може його розрізнити. Отже, міф, зокрема його логічне ядро, специфічним способом фіксує, разом з усім іншим, і самого себе, – постає як форма родової свідомості. А це – так чи інакше – передбачає аналітичні форми.

Наголосимо також: практично жоден дослідник первісних інтелектуальних операцій не залишає поза увагою тотожність, розглядаючи її як основну форму мислення – або як логічний принцип, або як один із домінуючих елементів у структурі мислення. Саме тотожність, на думку науковця, творить специфіку міфу як домінуючого способу мислення первісної культури. Специфіка полягає в тому, що в контексті міфу тотожність як інтелектуальний зв’язок виконує операцію протилежну тій, котру ця форма здійснює в контексті формальної логіки. Міф ґрунтується на такій операції, як ототожненні нетотожного, різного. Звідси – фантастичні й містичні, незбагненні для сучасного дослідника, міфологічні зв’язки, теми, сюжети.

У чому ж річ? Чому протилежні за визначенням і результатом логічні операції мають однакове найменування? Річ полягає, очевидно, у природному логічному зв’язку, різному для сучасного та міфологічного мислення в принципі.

Ми вже зазначали, що одним із перших природу логічних операцій і саму можливість таких операцій у складі міфу досліджував Л.Леві-Брюль. Відмінність його праць від розвідок попередників – Тейлора, Спенсера, Фрезера та інших – полягає ось у чому. Міф і міфологічну свідомість Л. Леві-Брюль трактував як породження колективу, а не індивіда. Міф – це “колективне уявлення”, потреба колективного почуття і,

відповідно, для індивідуального духовного досвіду такі уявлення становлять продукт віри, а не знання. Індивідуальне сприйняття постійно огорнуте системою таких уявлень, немов туманом, тому "...для первісного не існує суто фізичного факту"[1, С. 25], а його "мислення непроникне для досвіду"[1, С.47]. Отже, безкорисливого та суто інтелектуального споглядання, суто логічного акту в структурі духовного досвіду не існує. Форми, репрезентуючи духовний світ, власне інтелектуальні операції, пов'язані тут з емоційними та вольовими (моторними) актами. Уявлення "...у первісних – не інтелектуальні чи пізнавальні феномени в чистому вигляді, а значно складніше явище, уякому те, що власне вважається у нас "уявленням", змішане з іншими елементами емоційного чи вольового порядку, забарвлене або просякнуте ними, передбачаючи у такий спосіб іншу установку свідомості стосовно уявлюваних об'єктів"[1, С. 20].

Колективні уявлення не мають логічного зв'язку. Становлячи загальну (і ніби зовнішню) форму свідомості, колективні уявлення всередині себе творять зв'язок містичний – до-торкання (причетності) і становлять "абстракцію" первісного мислення, його зв'язок, зв'язність. Принципова відмінність такого типу абстракції від нашої полягає в тому, що зв'язки уявлень подані тут разом з уявленнями. Абстракція не відволікається від місця чи умов виникнення. Зв'язуючи зовнішньо сприйняте явище, вона одночасно становить інтерпретацію цього явища. Така операція не передбачає аналізу як основи та моменту синтезу. Тут розуміння задано. Отже, така операція не цілком логічна, а радше, за словами Л. Леві-Брюля, "а-логічна", де суперечності не аналізують для синтетичного зняття чи відкидання, а стають "причетними" до міфологічного сюжету свідомості.

Неможливість логічної абстракції та заміна її містичним автором обґрунтована ще й тим, що первісне поле свідомості – сукупність усіх уявлень – неоднорідне. Його неоднорідність, на відміну від сучасної свідомості, полягає в якісно різних уявленнях про час і простір. Річ у тому, що для первісного кожна «частинка» часу або простору перебуває у зв'язному стані, з визначеною місцевістю чи дією, і має специфічну "позначку". Логічні операції та логічне мислення, згідно з автором, передбачають систематичну єдність свідомості, ґрунтовану на внутрішню порожніх, однорідних і не індивідуальних формах свідомості.

Тотожність Л.Леві-Брюль розглядає у зв'язку з операцією класифікації, яка, на його думку, відбувається у цьому випадку на основі містичної абстракції. За ототожнення явищ і класу замість логічного оператора "тотожність", зазначає учений, цю роль відіграє емоційно-вольова причетність.

Аналізуючи крок уперед, зроблений Леві-Брюлем порівняно з попередниками, ми наголосимо: містичний, замість логічного, мало чим до-торкання (причетність), по суті, мало чим відрізняється від тейлерівської "аналогії" чи "симпатії" Фрезера. Окрім того, поєднавши основу духовного акту (колективне уявлення) із абстракцією, хай навіть і містичною, Леві-Брюль ототожнював форму, де в плані свідомості подано зовнішній світ, і зміст цього уявлення – розуміння; тобто він ліквідував самостійність форми, а відтак – і саме мислення в його специфічно людських виявленнях. Зв'язність інтелектуальної операції з емоційними і вольовими моментами, містичний характер абстрактного зв'язку – все те, що визначає специфіку розумових операцій міфології, не повинне заперечувати саму операцію, її відносну самостійність і онтологічну однорідність упродовж всієї думки. Однорідність абстракції не може ґрунтуватися на колективних уявленнях, навіть таких фундаментальних, як уявлення про час і простір.

Така однорідність задається індивідуальністю абстрактних зв'язків, ґрунтованих на практичних відносинах.

Наступним шаблоном в аналізі міфологічного мислення були праці К.Леві-Стросса. Він розглядав логіку первісного мислення у зв'язку з логікою мови та соціальної організації (під останньою розумілись принципи спорідненості). В основу цих трьох компонентів, згідно з ученим, покладено несвідомі структури. Несвідомі в тому сенсі, що керуючись ними в своєму реальному житті, вони самі не ставали предметом спеціального розгляду, хоча чітко фіксувались у цих структурах. Скажімо, для форм і принципів спорідненості стабільною є така структура. Першим суспільним інститутом, на якому будуються всі родинні системи, системи спорідненості, шлюбні правила, є заборона «інцесту». Практично всі космогонічні й теогонічні міфи розгортаються за схемою: заборона «інцесту» – порушення заборони як начало родового простору і часу. Начало в часі доповнювалось неоднаковим просторовим розташуванням груп роду на площині стосовно заборони[1, С.20]. Правила, згідно з котрими розміщувались групи, були правила обміну жінками всередині спільноти. Таким способом, «свій» – це той, хто бере участь в обміні, де стихійне право сильного замінювалось відношенням «властивості». Інакше кажучи, порядок і правила статевої відмінності та належності ставали першими формами суспільної відмінності, де ототожнення, узагальнення із собі подібними ґрунтувалось на зв'язку властивості.

Абстрагуючись від етнічних особливостей, можна було б уявити послідовність таких процесів (як вона зафіксована у міфах) за такою схемою. Спочатку – єдине. Згодом у нього привносять відмінність, яка зазвичай є тим самим єдиним, але зі знаком мінус. У такому випадку мінус можна розглядати як поворот цього першочергового цілого навколо себе, внаслідок чого утворюється вісь, яка, власне, і створює відмінність. Відмінність і є рід – генеалогічне дерево порядку. Натомість порядок розглядають як поділ першочергового хаосу або постання із нього певної частини, що перебуває в опозиції до першочергового стану. Так зі статевої опозиції індивідів виникає нове, тепер уже суспільне, ціле, котре опосередковує і задає індивідам форми родової поведінки.

Така схема у Леві-Стросса простежується не лише в явищах спорідненості, а й у мовній структурі. За його словами, «...в іншому плані існуючої дійсності явища спорідненості – це явище того самого плану, що і мовні явища»[2, С.259]. Побудова й еволюція фенологічних систем у кожен той чи інший момент є тенденцією до мети, яка виникає за смислової опозиції. У цьому випадку порядок також розглядають як здатність вищленування зі звукового тла мінімальних його порцій із певним смислом. Неусвідомлена тим, хто говорить, схема, та сама, що й за соціальної організації первісної спілки (угруповання): цілісність обох структур виникає із індивідуальної опозиції початкових моментів і, раз виникнувши, стає не лише попередником, а й метою.

Така структура, природно, становила логічну схему первісного мислення. І справа не лише в тому, що мислення пов'язане з нею актом відображення. Річ у тім, що зазначені структури і є мисленням первісної людини. Логіка її аналітичних актів – це власне закономірність розглянутих нами суспільних явищ – соціальної організації та мови. Висновки, котрих дійшов К.Леві-Стросс стосовно природи абстрактного розумового зв'язку, тобто форми, такі: первісна логіка здатна до узагальнення, аналізу та класифікації, як і сучасне, різниця лишень у змісті, над котрим здійснюється логічна операція.

Вагомою у розумінні природи логічного зв'язку первісного мислення є відмінність між змістом логічного акту (процедури, які він охоплює) і власною його

формою, за Леві-Строссом, структурою. Тут ми підходимо до найсуперечливішого моменту в концепції автора. Учений визначає структуру як форму з іманентним змістом. Зміст, на думку дослідника, можна розглядати як зміст, що становить собою: операцію «опозиції» – загальну схему кожного явища; операцію «медитатора», середнього члена, котрий усуває опозицію котрий своєю чергою знову розподіляється і розвиток логічного сюжету, його цілісність будується за принципом «брико лажу» (рикошету), для якого шлях від посилення до наслідків і висновку містить величезну кількість опосередкованих, а інколи – і побічних тем.

Сам зміст, зміст логічного зв'язку, залишається для індивіда «непрозорим» і неусвідомленим. «Несвідоме є інструментом із єдиним призначенням – воно підпорядковується його реальності, нерозчленовані елементи, що надходять ззовні: емоції, уявлення, спогади»[2, С.181]. Елементи, які надходять ззовні, – це почуттєві дані, котрі доставляються органами чуття. Саме такі дані становлять висхідний матеріал, з яким працює зміст логічної структури, доводячи цей матеріал до абстрактного, розумового зв'язку. У зазначеному пункті логічна структура, за Леві-Строссом, виконує символічну роль стосовно почуттєвого матеріалу. Очевидно, логічна структура здійснює тут формальну функцію. Форма стає ізоморфною, зростається з «визначеною кількістю» почуттєвого матеріалу і замінює його, стає його символом. Логічна форма тотожна у цьому випадку чуттєвості, хоча не на субстрактному, а на функціональному рівні.

Таких висновків Леві-Стросс не доходить, однак, вірогідно, саме в цьому і полягає підсвідомий характер символічної ролі опорних пунктів міфу – логічних операцій. Цей момент узагалі є вододілом у розумінні природи логічного у дослідників міфу. З одного боку, матеріально втілена тотожність мисленнєвого чуттєвого, освяченого містичним зв'язком. З іншого – подібна до нашої аналітика пізнавальних форм, поєднаних абстрактним логічним зв'язком. В останньому випадку принципова межа у способах мислення – первісного та нашого – стирається. Відмінність зберігається тільки за змістом розумових процесів. Проте для найлогічнішої операції її змістом, змістом є не світ, відображений у її поняттях, а саме ця здатність подання зовнішнього світу в план свідомості або ж здатність зовнішнього бачення.

Двоїстості в інтерпретації згаданого пункту можна було б уникнути, зауважуючи те що первинні значення, розглянуті з погляду формування, засвідчують: «форма є особливим видом змісту, а зміст – майбутні форми і структури. Відповідно, – наголошує відомий учений О.Фрейденберг, – річ не в тому, що первинні знання найдавніші, споконвічні, а в тому, що вони дають рівновагу змісту та формі»[2, С.179]. Отже, тут подана сама форма, її самостійна, порівняно зі змістом, існування та її власний, відмінний від змісту мислення, зміст. Відмінний не в сенсі його абсолютної незалежності від мислення, а в тому, що він не зводиться до об'єктивного змісту. І не важливо, яким саме терміном позначити цей стан – «містичний», «символічний» чи «логічний» зв'язок, – важливо те, що абстрактний зв'язок, форма посідають власне місце в духовному акті та дає змогу собою розпізнавати зовнішній світ, самого сприймаючого і форму, в котрій подано зовнішній світ, тобто міф.

Безсумнівно, первісна (до речі, й сучасна) людина не усвідомлює, що мислить цими формами, що міф і є його розумова здатність і саме міфом (а не власною головою) він виробляє свої думки. Теорії котрі признають споріднену нашій логічність міфологічного мислення, і теорії, які йому в цьому відмовляють, помиляються саме тому, що розглядають логіку та процес становлення індивідуального мислення, індивідуального розуміння. Специфіка (логіка чи алогічність) мислення первісних людей,

специфіка розумового зв'язку зведена до процесу індивідуального світобачення. Все подано так, що між очима індивіда і зовнішнім світом знаходиться порожній простір. Але річ у тому, що саме в цій площині індивідуальний «погляд» опосередкований родовими, суспільними відносинами, і що «погляд» індивіда й становить собою перший абстрактний зв'язок, форму зовнішнього бачення, спосіб суспільної поведінки. Форма думки – тут не просто кваліфікація ознак (хоча й це не втрачається). Це – рід погляду, здатного бачити назовні й цілісно. У структурі нашого погляду містяться та ув'язуються не ознаки, а родові способи поведінки, специфічні предмети.

Специфіка міфо-абстракції в тому, що вона тотальна і тотожна соціалізації, а не в тому, що вона чуттєва. В останньому мисленню нема потреби брати участі. Однак ця абстракція ґрунтована не на рефлексивності родів свідомості роботи, форм свідомості (політика, право, мистецтво, релігія, наука, філософія), а на практичній здатності соціалізації, тобто предметності духовного досвіду, здатності передбачати цілісність (передувати їй) власною здатністю родової поведінки. Це передбачення – індивідуалізація родового відношення, створення онтологічних розмірностей тотожності – власної форми духу, його логіка. Тотожність тут – не рефлексивна форма, а «кровна спорідненість» – проста і реальна, зовнішньо існуюча позначка духовних актів як своїх, приналежних до одного роду буття і в цьому здійснюючих та набувають цілісності й «послідовності». «Послідовність» тут – не розгортання у часі (адже часу поза цим духовним актом, поза тотожністю як начала акту, нема), а послідовність пізнання.

Тотожність, таким способом, як логічний акт, точніше, зовнішнє вираження у міфологічному матеріалі мислення, – це «кільцювання» духовних актів і пізнання, розпізнання їх. Таку своєрідну інтерпретацію не можна розглядати як відсутність логічного акту тотожності. Тут відсутня лише форма свідомості (традиційна для класово-структурованих соціумів) як онтологічне тло для рефлексивних характеристик, відсутність логічно абстрактних зв'язків. Однак тут здійснюється принципово інша логічна операція тотожності – пізнання-розпізнання) за позначкою та ув'язування в тотальність різних духовних актів без попереднього їхнього розгортання в розумовому сенсі. Це живе, абсолютно зовнішнє і безвідносно себе життя свідомості. Тотожність тут як усяка наступна логічна операція – магія ритуалу, головний підсумок якого не знання, а цілісність (ціль) – залучення до роду як предмета цілісності. Смысл тотожності це певна операція, котра дає змогу конкретному індивідові залучитися до практики реального життя роду, уподібнитися, ідентифікуватися. Смысл цих операцій полягає в тому, що вони виконують спільно залучаючи індивіда до «родового тіла», до тотема, який уже спочатку має реальні параметри (звір, рослина, місцевість...). Мета ще не опосередковує дію індивіда (не зведена до знання) і саме є тією дією. У такому випадку логіка, інтелект – це участь і впізнання, відчуття себе залученим до роду, тілесно тотальним йому. Індивід «живе родом і світом», а вже на подальшому шаблі житиме «у світі» [3, С.80].

Можна казати, що соціальна структура у формальному сенсі – простір та час духовного світу індивіда, де власне інтелектуальні операції виникають із опозиції індивід-індивід, – тут опосередкованим і первісним є рід. Як уже зазначалося, первісному ладу притаманні першочергово два класи. Перший – реальні дії ритуалу, магії, міфу загалом і реальна участь у них агентів роду. Міф володіє плоттю та кров'ю агентів, але не володіє свідомістю, оскільки її ще нема. Другий план – ставлення агентів до ритуалу, міфу; розуміння його – його ж агентами. В акті розуміння інтелектуальні форми, раніше розчинені, отримують «звучання» та видимість, перетворюються на себе за своєю ж допомогою. Смысл стає формою бачення і замість буквальної свяченої участі

відбувається формальна, «видима» участь. Тотожність і є тією формою початкових інтелектуальних актів, у котрих індивіди – специфічним для свого часу і для себе – способом духовно розпізнають. Це зразок категоріального синтезу, де те, що реально відбувається, тотожне реально уявному про те, що відбувається.

У момент реальної дії свідомість бутіює як інтегративна ціла (суспільна) дія, як її момент, «розмитий» у всій довжині й у часі акту дії. Вона не виокремлена з цього акту. Первинно із контексту вичленюється форма, яка водночас із виникненням усереднюється (зв'язується) і стає тим, через що «в середину» проникає смисл. Це і є першопогляд задає координати людського бачення – світогляду, тобто духовні горизонти людської культури. Зауважимо: ми розглядаємо не сам смисл, а його форму – «первинний смисл», – опозицію і тотожність, котра виникає з опозиції та її «передбачає» (їй передує), де кожен член реальний. Це формальна основа всякого міфу, його міфологема, тобто елементарне відношення (абстрактний зв'язок), яке контролює міф.

Затруднення для нашого аналізу аналітичних форм міфу полягає в тому, що ці форми не протистоять одна одній як рефлексивному шаблі, а передбачають родову духовність (передують їй). Це «не протистояння» зумовлене континуумом соціальних відносин, де суб'єкт введений у життєвий акт безпосередньо тотально, суспільним способом. Моменти його діяльності не вичленені як абстрактні показники (вартість), не мають своєї тотальної очевидності (форм власності) і для гносеології не розпізнавальні. Насправді, це конкретно-історичний тип аналітики, де опосередкованість не становить абстрактного моменту само розірваності (внутрішньої розпізнавальності на форми) у трудовому залученні індивіда (розподіл праці). Життєвий акт одухотворений, але індивідуалізований не дискретно, а тотально – на боці роду – і не протистоїть індивідові як суспільні форми свідомості із внутрішньо упорядкованою, розпізнавальною аналітичною структурою (категорії, принципи, теорії, ідеї та ін.).

Уперше саме тут ми можемо розрізнити роди основ для логічних операцій: практичний, власне соціальний, і світопоглядальний, духовно-практичний, де у межах панування цього типу мислення може бути мова про історично перший тип аналітики, зокрема про «тотожність – відмінність» як основу власне логічних операцій. Перші розумові акти у всьому вбачають лише себе (маніфестують). Тут на світ уперше покладається суб'єктивна реальність; мислення ще «не вміє» бачити собою і бачить лише себе. Однак це невміння перекручує і власне бачення у фантастичному дзеркалі міфу. Тут речі не приписують якості духовності. Якщо вона потрапляє «в поле зору», то не може мислитися немислимим способом. Осмислюючись у зв'язному з річчю станом, думка тут подає себе в соціальному плані, стає річчю нарівні з речами. Це – момент тотожності, де в кожному духовному акті власне логічна операція є лише цілісність, зв'язний стан руху та матерії, первинний континуум смислів (соціальних дій), де об'єктивне тіло стає «позначкою» соціальної дії. Натомість соціальна дія стає якістю природного тіла, його духовним моментом. Логічне взагалі виявляється і виникає у цьому випадку у сфері практичної поведінки, будучи способом внутрішнього співвідношення власного бажання вчинити так чи так з родовою волею, співвідношення всередині себе акту власної волі з родовим примусом. «Обраний» варіант і є результатом аналізу, що постає як вільна й усвідомлена поведінка. Воля, як не парадоксально, тут означає придушення стихійного, спонтанно-егоїстичного інтересу, а свідомість – цільове установлення родової поведінки, яка приймається, внаслідок ідеологічної (у цьому випадку – міфологічної) установки, за акт особистого, зі знанням справи зробленого вибору.

У цьому полягає одна з причин затруднення аналізу духовних форм. Саме людина, введена у міф, не розуміє істинного її призначення – духовної приналежності, ототожнення з родом. Звідси – вся символіка та алегоричність міфу. І вже ці вторинні стосовно головного смислу предмети починають сприйматися як основний зміст. Отже, виникає парадоксальна ситуація, коли, беручи до уваги ці вторинні предмети (символи) і залучаючи їх до аналізу, ми отримуємо дещо протилежне тому, що очікуємо. Звідси і позірна нелогічність дикунів та міфологічних героїв.

Коли ж за змістом, який розгортається назовні, вбачати певну логічну тему, каркас – історію роду й історію належності до роду і в такий спосіб вироблення логічної форми, постійне співвіднесення її з родовою тотальністю у самій родовій тотальності для постійного її відтворення – все стає на свої місця. Логічна конструкція на будь-якому рівні виявляє одне – ідентифікацію із тотальністю. Дослідники фіксують це так: міф не знає суперечностей, і логічною формою його розгортання є тотожність, тобто все що завгодно, що може бути долучене. Це – зовнішні деталі, але всередині тільки одне: логічна форма (тотожність) є форма співвіднесеності себе з родом, тотальністю. Це – родовий погляд, спосіб бачення, спосіб поведінки, де індивід (герой, персонаж міфу), постійно, незважаючи ні на що, здійснює одну й ту саму операцію – підлаштування одиничного під рід, обоження, духовне ототожнення роду й індивіда. Ця операція фіксується в індивіді як духовно-практична форма, схема у структурі миттєвого акту. Водночас ця операція має глибинний смисл – почуття загального, відчуття загального у власному тілі. Загальне – це внутрішній стан, який фіксується як здатність розпізнавати себе-як рід і рід-як-себе, тобто – через-себе-рід. «Через-себе-рід» є логічною формою смислу, стосовно якого відбувається розпізнання. Логічна структура стає прозорою та просвічується через аналіз змісту тієї чи іншої теми, котра розпочинається саме з цієї операції – роздвоєння.

Можна розглядати будь-яку міфологічну тему, і ми побачимо, що вона будується саме за такою схемою. А це – вже логічна, незалежна від конкретного мислення, узагальнена розумова форма, яка відтак починає конструювати духовний зміст за своїм взірцем та за власною подобою.

Операція розуміння, осмислення – це в своїй основі операція «через-себе-рід», тобто розпізнання в-собі-загального, та себе-в-загальному. Розпізнання в-собі-загального, відчуття родової тотальності, водночас дає індивідові й відчуття власності, індивідуальності. І цей акт виокремлення, бачення роду, акт зовнішнього погляду, – власне інтелектуальний акт і його власна, невіддільна від нього форма – спосіб буття свідомості, його історично перше буття, онтологічна розмірність. Відчуваючи рід, індивід відчуває себе. Це фіксується в кривому дзеркалі міфу, де тотем підтримує – суб'єкт («я»), а індивіда підтримує одне відчуття – буття роду, від осібно від самого індивіда.

Перший розумовий акт отримує і першу розумову форму – тотожність акту мислення та буття як форму відчуття зовнішнього протистояння родової сили індивідуальному існуванню. Тотожність як логічна операція тут постає здатністю розумового погляду, «знімком» роду в почуттях індивіда, який утворює тотальність почуттів, почуття загального, загальне почуття «в моєму власному тілі», «взагалі-почуття».

Така форма творить цілісність духовного світу індивіда, всіх його духовних актів, здатність відчувати, а отже, контролювати, тобто «бачити» і групувати ці акти як внутрішнє спонукання (ідеальні волі), витягувати їх у причинно-результативний ланцюг,

не розриваючи його упродовж усього життя. Загалом така єдність – це і моя участь, належність йому і фізично, і соціально, і духовно.

Зміна цього відношення внаслідок неолітичної революції – першого суспільного поділу праці спричинила розпад родового ладу, розшарування та внутрішнє структурування духовної тотальності. Краще це виявилось на останніх шаблях розвитку міфології, у так званих міфах про героїв і богів. Тут, за порівняно короткий час, духовний зв'язок індивіда, світу і духу (богів), які реально і тілесно взаємодіють в одному просторово-часовому вимірі, здійснюється відмінністю цих моментів, що тепер зв'язуються невидимою, внутрішньою, а не тілесною силою (у греків – це доля), яка натомість змінюється законодавчими актами перших рабовласницьких держав, – правом. Саме у цій сфері викристалізовується якісно новий стан духу – знання. Стан, коли духовний акт у формі самого цього акту стає предметом розгляду. Це принц по інше підґрунтя, на якому виникає формальна і змістовна незалежність аналітичних форм. Рух у стихії безпосередньо соціального буття закінчується виходом у сферу форм суспільної свідомості.

Список використаної літератури:

1. Леви-Брюль. Сверхъестественное в первобытном мышлении. — М.: Педагогика-Пресс, 1994. — 608с.
2. Леви-Стросс К. Структурная антропология / Пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова. — М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 512 с.
3. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. 2-е изд., испр. и доп. — М.: Изд. фирма «Восточная литература» РАН, 1998. — 800 с.

**“MYTHOLOGICAL KNOWLEDGE”:
FORMULATION OF THE PROBLEM REGARDING AWARENESS OF ITS
OBJECTIVITY**

Valery Denisenko

*Lviv National University named after Ivan Franko
Faculty of Philosophy, Department of History theory of Political Science
Str. Universytetska, 1, 79000, Lviv, Ukraine
Email: denyvale@gmail.com*

Article analysed the main problem of the nature and definitions of mythological system of thinking practice. Was attempted the interpretation of the definition of "mythological knowledge" through the aspect of awareness of its objectivity, if it is possible, and thus transferred to the level of human knowledge.

Keywords: myth, mythological consciousness "mythological knowledge", knowledge of reality, the logical form of the original knowledge.

**“МИФОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАНИЕ”:
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ОСОЗНАНИЯ ЕГО
ПРЕДМЕТНОСТИ**

Валерий Денисенко

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории политической науки
ул. Университетская, 1, 79000, г. Львов, Украина
Email: denyvale@gmail.com*

Исследовано основные проблемы сущности и определений мифологической системы мышления-практики. Предпринято попытку осмысления определения "мифологического знания" через аспект осознания его предметности, если такая возможна, а следовательно, переведенного на уровень человеческого знания.

Ключевые слова: миф, мифологическое сознание, "мифологическое знание", познания действительности, логические формы первобытного познания.